

FERMER XO'JALIKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI SODDALASHTIRISH ZARURATI

Rustamova Irodaxon

*SDVMChVB Universiteti Toshkent filiali Buxgalteriya
hisobi va audit yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Kirish

Fermer xo'jaliklari — O'zbekiston qishloq xo'jaligi tizimining asosiy bo'g'ini hisoblanadi. Ularning iqtisodiy faoliyati yildan-yilga kengayib, moliyaviy mas'uliyati ortib bormoqda. Shu bilan birga, fermer xo'jaliklarining ko'pchiligi kichik va o'rta korxonalar sifatida faoliyat yuritgani uchun ularning buxgalteriya hisobini yuritishdagi imkoniyatlari cheklangan. Buxgalteriya hisobining murakkab talablari, ko'p sonli hisobotlar, soliq yuklamasi va nazorat jarayonlari fermerlar faoliyatiga qo'shimcha yuk bo'lib tushmoqda. Shuning uchun fermer xo'jaliklarida buxgalteriya hisobini soddalashtirish zarurati dolzarb masalaga aylanmoqda.

Asosiy qism

Fermer xo'jaliklarida buxgalteriya hisobini yuritish qishloq xo'jaligi mahsulotlarining tannarxini aniqlash, hisobotlarni tayyorlash, soliq majburiyatlarini bajarish va tashqi moliyaviy manbalarni jalb etishda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Ammo amaliyotda quyidagi muammolar mavjud:

1. Kadrlar yetishmovchiligi. Fermer xo'jaliklarining ko'pchiligi moliyaviy hisobotlar yuritishda malakali buxgalterlarga ega emas.
2. Murakkab hujjatlar aylanishi. Ko'plab fermerlar byurokratik jarayonlar va hisobot shakllarining ko'pligidan qiynalishadi.
3. Axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi past. Elektron hisob-kitob tizimlari hali yetarlicha joriy etilmagan.
4. Soliq va statistik hisobotlar muvofiqligi past. Soliq va moliyaviy hisobotlar o'rtasida tafovutlar kuzatiladi.

Yuqoridagi holatlar fermer xo'jaliklarida buxgalteriya hisobini soddalashtirishni talab etadi. Buning uchun quyidagi choralarni ko'rish maqsadga muvofiq:

1. Soddalashtirilgan buxgalteriya tizimini joriy etish. Fermerlar uchun mo'ljallangan oddiy hisob jurnallari, tipik shakllar va namunalar ishlab chiqilishi kerak.
2. Mobil va onlayn ilovalarni tatbiq etish. Masalan, 'Agrobuxgalteriya' yoki shunga o'xshash dasturlar orqali hisobni tez va qulay yuritish mumkin.
3. Hududiy agroxizmat markazlari orqali buxgalteriya xizmatlarini ko'rsatish. Fermerlar uchun markazlashtirilgan, pullik buxgalteriya xizmatlari joriy etilishi mumkin.

4. Buxgalteriya hisobini yuritish bo'yicha qisqa muddatli treninglar tashkil etish. Fermerlar va ularning vakillari uchun amaliy mashg'ulotlar zarur.

5. Qonunchilikda soddalashtirilgan hisobot shakllari va yondashuvlarni belgilash. Bu orqali kichik xo'jaliklarga soliq va buxgalteriya yuki kamaytiriladi.

Shuningdek, xorijiy tajribalar shuni ko'rsatmoqdaki, fermer xo'jaliklari uchun yaratilgan soddalashtirilgan buxgalteriya tizimi ularning iqtisodiy samaradorligini oshirishga yordam beradi. Masalan, Polsha, Turkiya va Vengriya kabi mamlakatlarda fermerlar uchun alohida moliyaviy nazorat tizimlari joriy etilgan bo'lib, bu ularning faoliyatini rasmiylashtirishda katta yordam bermogda.

Xulosa

Fermer xo'jaliklarida buxgalteriya hisobini soddalashtirish — bu nafaqat ularning ishini yengillashtiradi, balki umumiy iqtisodiy islohotlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga xizmat qiladi. Hisob yuritish tizimi oddiy, tushunarli va qulay bo'lsa, fermer xo'jaliklari o'z faoliyatini aniq rejalashtira oladi, moliyaviy intizomni mustahkamlaydi va bank, soliq hamda investorlar bilan samarali hamkorlik o'rnatadi. Shu bois, fermer xo'jaliklari uchun soddalashtirilgan, zamonaviy va raqamlashtirilgan buxgalteriya tizimlarini joriy etish bugungi kunning dolzarb masalasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya hisobi to'g'risidagi Qonuni, 2023-yil tahriri.
2. Fermer xo'jaliklari to'g'risidagi qonun, 2022-yilgi o'zgartirishlar bilan.
3. Agrobuxgalteriya.uz — rasmiy dasturiy platforma ma'lumotlari.
4. T. Yo'ldoshev. Qishloq xo'jaligi buxgalteriyasi. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2021.
5. "Qishloq xo'jaligida soddalashtirilgan hisob yuritishning zamonaviy yondashuvlari", ilmiy maqola, 2023.